

CYKL | KINO WSPÓŁCZESNE
GRUPA WIEKOWA | KLASY 4–6

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Karolina Giedrys-Majkut

FILM | „FRITZI – PRZYJAŹŃ BEZ GRANIC”, reż. Matthias Bruhn, Ralf Kukula

Niecodzienna opowieść o przyjaźni rozgrywająca się na tle wydarzeń poprzedzających upadek muru berlińskiego i czas wielkich przemian w Europie Wschodniej. Fritzi, tytułowa bohaterka niemieckiej animacji, boleśnie przeżywa rozstanie ze swoją przyjaciółką, która wraz z mamą próbuje przedostać się za zachodnią granicę. Starając się zrozumieć całą sytuację, powoli odkrywa drugą twarz otaczającej ją rzeczywistości – ograniczenia swobód obywatelskich, inwigilację Stasi, dwulicowość i strach dorosłych. Dziewczynka czuje narastającą w niej niezgodę i włącza się w protesty obywatelskie, jakie powoli ogarniają całe NRD. Pięknie zrealizowana filmowa opowieść o rozwoju świadomości obywatelskiej, znajdowaniu w sobie odwagi cywilnej i przyjaźni – także pretekst do wspomnień i wymiany doświadczeń.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami 3 tematów:

- Historia najnowsza
- Świadomość obywatelska – co to takiego?
- Lojalność przede wszystkim

Historia najnowsza

Rzadko trafia się w kinie podobna gratka dla wszystkich dorosłych chcących przybliżyć swoim podopiecznym rzeczywistość czasów tuż przed 1989 rokiem. Film *Fritzi – przyjaźń bez granic* rozgrywa się wprawdzie w NRD, jednak świetnie oddaje klimat panujący w większości krajów bloku wschodniego. Wszechobecną propagandę i terror tajnej policji, lęk przed otwartą krytyką władz, zróżnicowane postawy ludzkie – od skrajnego konformizmu po niezwykłą odwagę cywilną. Zrozumienie przedstawionych wydarzeń ułatwi młodszymi widzom sympatyczna bohaterka – Fritzi, która w punkcie wyjścia sama niezbyt dobrze orientuje się w panujących w kraju warunkach. Dopiero wyjazd przyjaciółki i spowodowane przez nią wypadki sprawią, że dziewczynka zacznie zadawać mnóstwo pytań i przekraczać kolejne granice, stając się przewodniczką po tym określonym wycinku historii naszego wspólnego zakątka Europy. Rozwój wiedzy u widzów wzmocni z pewnością próba pogłębienia tej filmowej lekcji i uzupełnienie jej o dodatkowe, być może bardziej osobiste informacje – zachęcamy do rozmów po filmie.

Pytania:

- W jakim kraju mieszka Fritzi i jej rodzina?
- Dokąd wyjeżdża jej przyjaciółka, Sophie?
- Dlaczego wyjazd przyjaciółki i jej mamy jest źle widziany przez lokalne władze?
- Czy Sophie udaje się dojechać na miejsce?
- Jak przedstawiane są w telewizji osoby w podobnej sytuacji?
- Jak mówi się o nich w szkole Fritzi?
- Czego dotyczą protesty w kraju?
- Czego domagają się ludzie na ulicach?
- Kto ich śledzi?
- Kto ich aresztuje?
- Jak wyglądają relacje w szkole Sophie?
- Czy uczniowie mogą swobodnie wypowiadać się na różne tematy?
- Jak kończy się rozstanie Fritzi i Sophie?
- Jakie wydarzenie pozwala dziewczynkom znów być razem?

Świadomość obywatelska – co to takiego?

Z badań CBOS „Młodzież 2016” wynika, że 44% ankietowanych uczniów polskich szkół nie wyraża żadnego zainteresowania polityką lub wyraża znikome. Blisko połowa uczniów nie potrafi sprecyzować swoich poglądów politycznych, uczniom towarzyszy brak poczucia wpływu i sprawczości, co przekłada się na niską frekwencję w grupie najmłodszych wyborców. Nie brak głosów¹ mówiących o tym, że bierność polityczna stanowi wyraz buntu i niezgody na zastaną rzeczywistość – czując, że ich potrzeby nie wchodzą na orbitę zainteresowania rządzących i z ich głosem nikt się nie liczy, młodzi wycofują się z życia publicznego lub radykalizują się w swoich postawach, dając przyzwolenie m.in. na upowszechniające się zjawisko mowy nienawiści.

To tylko kilka argumentów za tym, żeby już od najmłodszych lat rozwijać u uczniów i uczennic świadomość zasad funkcjonowania państwa i praw obywatelskich, jak też prospołeczną postawę. *Fritzi – przyjaźń bez granic* może być cennym zasobem do tego typu edukacji – ilustracją pewnych uniwersalnych prawdy, uwiarygodnionych przez bardzo ciekawy historyczny kontekst i intymną narrację skupioną na przyjaźni dwóch dziewczynek. Dobrym punktem odniesienia może być sama Fritzi, czyli główna bohaterka filmu, która przechodzi pewnego rodzaju przemianę od osoby zupełnie nieświadomej sytuacji w swoim kraju po zaangażowaną opozycjonistkę, inspirującą swoich rodziców do przyłączenia się do ogólnokrajowych protestów. Skupienie się choćby na tej jednej postaci i jej postępowaniu – od brawurowej lekkomyślnej wyprawy na granicę po wymagającą odwagi solidarność z przyjaciółką – może dużo wnieść do rozmowy o tym, co to znaczy być świadomym obywatelem, a także czym jest działanie z innymi na rzecz zmiany społecznej.

Pytania:

- W jaki sposób zmienia się stosunek Fritzi do sytuacji w kraju?
- Co sprawia, że Fritzi zaczyna interesować się polityką?
- Czego Fritzi dowiaduje się w kościele?
- Dlaczego Fritzi przyłącza się do protestów?
- Przeciw czemu buntuje się dziewczynka?
- Na co nie chce się zgodzić?
- Dlaczego rodzice nie chcą dołączyć do protestów?
- Dlaczego zmieniają zdanie?
- Jaki jest skutek protestów społecznych w NRD?

Lojalność przede wszystkim

Fritzi i Sophie są świetnymi przyjaciółkami, które uwielbiają spędzać ze sobą czas. Gdy Sophie wyjeżdża na wakacje na Węgry, nie zastanawia się długo, z kim zostawić swojego psa, Sputnika. Podobnie Fritzi – nie waha się długo, gdy zdaje sobie sprawę z tego, że wakacje koleżanki są właściwie emigracją – Sophie tęskni za swoim czworonogiem, więc trzeba zrobić wszystko, żeby

¹ Szafranec K., *Młodość jako wylaniający się problem i nowa polityczna siła*, „Nauka”, 2012 nr 1, s. 101–122.

jej go przekazać. Historia relacji dziewczynek dostarcza wielu pozytywnych wzorców dotyczących zachowań podtrzymujących prawdziwą przyjaźń. Szczególnie znaczenie mają wierność i oddanie Fritzi, która trwa przy swojej przyjaciółce, nawet wtedy gdy otoczenie zaczyna piętnować czyn Sophie i jej mamy. Jest gotowa podjąć wiele wysiłku, aby pomóc jej odzyskać ulubione zwierzątko i odważnie broni dobrego imienia przyjaciółki. Wzruszające zakończenie filmu będzie piękną puentą tego wątku, podkreśleniem znaczenia relacji motywujących nas do wielkich czynów, zdolnych zmieniać nie tylko nasz własny świat.

Pytania:

- Jak oceniacie przyjaźń Fritzi i Sophie?
- Co czyni Fritzi dobrą przyjaciółką?
- Dlaczego Fritzi podejmuje próbę dostarczenia Sophie Sputnika?
- Czy to się dobrze dla niej kończy?
- Czy krytyka ze strony innych zmienia jej stosunek do Sophie?
- Co robi Fritzi, gdy inni krytykują czyn Sophie?
- Czy Fritzi rozumie zachowanie przyjaciółki?
- Czy ocenia ją?
- Co jest najtrudniejsze dla Fritzi, gdy dowiaduje się, że Sophie wyjechała na zawsze?
- Jak Fritzi radzi sobie z tą sytuacją?
- Jakie zachowanie Fritzi najbardziej wam się podoba?
- Czy chcielibyście, żeby Fritzi była waszą przyjaciółką?